FAMILIE-/ARVERET – VINTEREKSAMEN 2014/15

Opgave 1

Bo og Pia blev gift i august 1999. Før ægteskabet havde de indgået en formgyldig ægtepagt om, at der skulle være skilsmissesæreje i ægteskabet. 5 % af skilsmissesærejet skulle dog hvert år pr. 1. januar bortfalde, således at der pr. 1. januar 2019 alene ville være fælleseje i ægteskabet.

Ægtefællerne købte i lige sameje i 2000 en villa. Udbetalingen fremskaffedes for Bos halvdels vedkommende fra en arv, han havde modtaget i 1998. Arven var fra det uskiftede bo, som hans mor havde været i siden 1992, hvor hans far var død. Hans forældre havde i 1989 oprettet et formgyldigt uigenkaldeligt testamente, hvori det bl.a. var bestemt, at arven efter dem skulle være særeje. For Pias vedkommende fremskaffedes hendes halvdel af udbetalingen ved salg af nogle aktier, som hun havde købt for opsparet løn. De betalte herefter alle de løbende udgifter på villaen med deres løbende indtægter, og de delte udgifterne lige, idet de hver indsatte et fast ens månedligt beløb, der skulle dække alle fælles løbende udgifter. I øvrigt havde de adskilt økonomi. For resten af sin arv efter forældrene købte Bo fire skulpturer af Lars Calmar, som blev placeret i hans arbejdsværelse i villaen.

I 2001 arvede Bo efter sin søster 350.000 kr., som han straks købte dels aktier for, dels en original Wegnerstol, som også blev placeret i hans arbejdsværelse. Da ægtefællerne i 2010 var enige om, at villaen trængte voldsomt til energirenovering, blev aktierne []solgt for 400.000 kr. og brugt til renoveringen. Villaens værdi forøgedes herved med 400.000 kr.

I 2011 blev Bo arbejdsløs, og hans økonomi blev ret anstrengt. Da Bo stadig efter et år var uden arbejde, overvejede han at sælge sine skulpturer. Pia, som netop havde fået 20.000 kr. i gave af sin faster, og som ikke ønskede, at skulpturerne skulle sælges, ville låne Bo de arvede 20.000 kr., og han udskød derfor salget indtil videre og lånte de 20.000 kr. af Pia. Han brugte pengene til at dække forskellige små gældsposter.

Bo fik et arbejde i 2012. Ægteskabet begyndte at gå dårligere, og Bo, der kedede sig, ville starte egen virksomhed. Han solgte derfor den 15. december 2014 sin

Wegnerstol og sine Calmar-skulpturer til sin bror, som straks fik tingene med. De aftalte en pris på 100.000 kr. for stolen og 36.000 kr. for skulpturerne, hvilket var handelsværdien. De aftalte, at begge dele skulle betales den 3. januar 2015. Da Pia kort efter opdagede, at Bo havde solgt tingene, forlangte hun straks stolen og skulpturerne tilbage fra Bos bror, da hun ikke havde samtykket i salget. Hun indgav den 19. december 2014 ansøgning om separation. Boopgørelsen blev udfærdiget den 1. januar 2015, og Bos bror betalte som aftalt de 136.000 kr. den 3. januar 2015.

Ved separationsansøgningens indgivelse havde ægtefællerne villaen med en friværdi på 800.000 kr., fælleskontoen, hvor der stod 12.000 kr., Pias konto med et indestående på 14.000 kr., Bos konto, hvorpå der stod 74.000 kr., samt værdiløst indbo. Bo havde ikke betalt lånet på de 20.000 kr. tilbage, og broren nægtede at lade handlen om stolen og skulpturerne gå tilbage.

Kan Pia få medhold i, at Bos bror skal levere stolen og skulpturerne tilbage? Hvor store er hver af ægtefællernes særejer, og hvordan skal værdierne deles og parternes mellemværender i videst muligt omfang afregnes, når begge ønsker mest muligt?

Vejledende besvarelse til opgave 1

1. Formueordningen

Formueordningen er en gyldig kombination af brøkdelssæreje, jf. RVL § 28, stk. 1 og 2, og arvet fuldstændigt særeje, jf. RVL § 28 a. Da ophørstidspunktet, der er afgørende for, hvilke aktiver og passiver der medtages i boet, jf. ÆSKL § 50, er udgangen af 19. december 2014, jf. ÆSKL §§ 50, er den 1.1. passeret 15 gange, hvorfor brøkdelssærejet er ¾ fælleseje og ¼ skilsmissesæreje. Brøkdelssærejet omfatter også arven fra søsteren, herunder surrogaterne i form af stolen og de indskudte midler i villaen. Det omfatter endvidere de 20.000 kr. fra Pias faster, som Bo lånte. Det fra Bos forældre arvede særeje er særeje ifølge tredjemandsbestemmelse, og da bestemmelsen er truffet før 1990 og i et uigenkaldeligt testamente, er dette særeje fuldstændigt særeje, jf. § 17 i lov 396/1990. Ægtepagten kan ikke ændre dette, jf. RVL § 28 b, stk. 2. Dette særeje er dels Bos andel af villaen, der er surrogat for arven efter forældrene, da udbetalingen blev betalt med arven, dels skulpturerne, der også er surrogat for arven. Skulpturerne er solgt til broren, så tilgodehavendet for skulpturerne hos broren er derfor også fuldstændigt særeje, jf. RVL § 28, stk. 3.

Familieret 2012 s. 133, 134 og 141.

2. Skulpturerne

Allerede fordi skulpturerne er fuldstændigt særeje, er der intet samtykkekrav efter RVL § 19. Pia kan derfor ikke kræve skulpturerne tilbage. Bo har på ophørstidspunktet et krav mod sin bror på 36.000 kr. for betalingen, som er et aktiv i hans fuldstændige særeje.

Familieret 2012 s. 188.

3. Wegnerstolen

Stolen er indbo i det fælles hjem, og da den er brøkdelssæreje, hvoraf en brøk er fælleseje, er den omfattet af samtykkekravet i RVL § 19. Bos bror skal bevise, at han troede, at samtykke forelå eller ikke var nødvendigt, jf. RVL § 19, stk. 2, og det kan han ikke. Han kender familien og har ikke undersøgt forholdene nærmere. Pia har derfor krav på, at stolen bliver tilbageleveret og må om nødvendigt anlægge omstødelsessag inden tremånedersfristens udløb. Stolens værdi/brorens gæld på 100.000 kr. opføres som et aktiv i Bos brøkdelssæreje.

Familieret 2012 s. 191, 196 og 197.

4. Villaen

Villaen er i lige sameje. Bos andel er købt for de fra forældrene arvede særejemidler og er derfor fuldstændigt særeje. Pias andel er købt for løbende indtægter og er derfor brøkdels-

særeje.

De 400.000 kr., der er brugt til energiforbedring af villaen, var alene Bos. Han har dermed indskudt 200.000 kr. også i Pias villaandel. Dette beløb er et stort enkeltstående beløb, som hverken kan betragtes som en § 2-ydelse eller som led i et samlet arrangement med betalinger begge veje, da parterne i øvrigt har klart adskilt økonomi og deler alle andre fælles udgifter lige. Beløbet er derfor enten at betragte som en ugyldig gave, da der ikke er oprettet ægtepagt, et lån eller et beløb, der giver anledning til et formueretligt godtgørelseskrav mod Pia på grund af den værdistigning, som er tilført Pias villaandel. Uanset hvordan beløbet kvalificeres, vil Bo have et krav mod Pia på 200.000 kr., da værdistigningen er af samme størrelse som det beløb, der er indskudt. Dette krav er Bos brøkdelssæreje, da det er surrogat for arven efter søsteren, og et brøkdelssærejepassiv for Pia, da det knytter sig til hendes villaandel, der er brøkdelssæreje.

De 200.000 kr., der har forbedret Bos villa, var brøkdelssæreje og blev indskudt i fuldstændigt særeje, hvilket udløser et vederlagskrav efter RVL § 23, stk. 2, til Pia. Fællesejebrøken er ¾, hvorfor vederlagskravet er 150.000 kr., da Bos fælleseje er positivt.

Familieret 2012 s. 125, 145 f., 180 ff., 226 og 232 ff.

5. Lånet på de 20.000 kr.

Bo skylder Pia 20.000 kr., jf. RVL § 29. De 20.000 kr. er et passiv i Bos brøkdelssæreje. De er ikke brugt til indfrielse af gæld, der vedrører arven fra forældrene. De er et aktiv i Pias brøkdelssæreje, da Pia har modtaget dem som gave.

Familieret 2012 s. 265 ff.

6. Øvrige aktiver

Fælleskontoen på 12.000 kr. tilhører dem med hver 6.000 kr., der er brøkdelssæreje. Pias konto på 14.000 kr. og Bos konto på 74.000 kr. er også brøkdelssæreje.

7. Boopgørelse

Brøkdelssæreje Bo		Brøkdelssæreje Pia	
Bos konto	74.000 kr.	Pias konto	14.000 kr.
		Villaandel ½ af 800.000 kr.	400.000 kr.
Fælleskonto	6.000 kr.	Fælleskonto	6.000 kr.
Stolen/brorens gæld	100.000 kr.		
Pia skylder Bo	200.000 kr.	Gæld til Bo	÷ 200.000 kr.
Lån fra Pia	÷ 20.000 kr.	Lån til Bo	20.000 kr.

I alt brøkdelssæreje Bo 360.000 kr. heraf fælleseje 270.000 kr. og særeje 90.000 kr.
I alt brøkdelssæreje Pia 240.000 kr., heraf fælleseje 180.000 kr. og særeje 60.000 kr.

	Bos særeje	*Pias særeje*
Fra brøkdelssærejet	90.000 kr.	60.000 kr.
Kravet mod broren	36.000 kr.	
Villaandel ½ af 800.000 kr.	400.000 kr.	
Særejer i alt	**526.000 kr.**	**60.000 kr.**

Nettofælleseje: Bos 270.000 kr. + Pias 180.000 kr. = 450.000 kr.

Boslodsberegning		
Forlods til Pia, § 23, stk. 2		150.000 kr.
Ligedeling af 450 ÷ 150	150.000 kr.	150.000 kr.
Boslodder	**150.000 kr.**	**300.000 kr.**

Boslodstilsvar Bo til Pia: 300.000 kr. ÷ 180.000 kr. = **120.000 kr.** (eller 270.000 kr. ÷ 150.000 kr.).

Bo skylder Pia 20.000 kr., og hun skylder ham 200.000 kr., dvs. netto skylder Pia 180.000 kr. til Bo. Derfor modregner Bo 120.000 kr. af de 180.000 kr., som Pia skylder ham. Pia skylder derefter kun 60.000 kr., og boslodstilsvaret er betalt.

Familieret 2012 s. 269, 270 og 276.

Opgave 2

Fabian og Lene blev gift i 1991. De havde begge været gift før. Fabian havde fra sit tidligere ægteskab sønnen Søren, og Lene havde fra sit ægteskab datteren Sofie. De fik sammen barnet Frode.

I 2009 oprettede Fabian, der var kræftsyg, følgende formgyldige testamente:

1. Lene skal arve sin legale arv.
2. Frode skal alene arve sin tvangsarv.
3. Kræftens Bekæmpelse skal straks ved min død arve 25.000 kr.
4. Min gode ven Viggo, skal arve min sejlbåd, fordi vi har haft så gode ture på havet, og ingen andre i familien sejler.
5. Min resterende formue skal mine andre livsarvinger arve.

I 2011 døde Søren ved et trafikuheld. Søren efterlod sig hustruen Hanne og børnene Bastian og Berta.

I maj 2014 døde Fabian af sin kræft. Hans samlede formue blev opgjort til 434.000 kr. I formuen indgik hans bil mrk. VW, der var 50.000 kr. værd, og nogle arvede smykker, der havde en værdi af 27.000 kr. Nogle af Fabians arvede smykker havde været brugt af Lene, men et sæt granatsmykker til en værdi af 18.000 kr., havde hun aldrig gået med. De lå i Fabians pengeskrin. Sejlbåden var blevet solgt i 2013 for 20.000 kr. Fabian havde dermed fået penge fri, så han kunne købe sin VW for 65.000 kr. og lettere komme til behandlinger. Fabian havde yderligere en livsforsikring, hvorfra Lene som begunstiget fik udbetalt 30.000 kr.

Lene havde værdier for 387.000 kr. Heri indgik nogle diamantørenringe til en værdi af 12.000 kr. Yderligere havde hun en almindelig pensionsordning til en værdi af 50.000 kr.

I alt havde ægtefællerne derfor tilsammen værdier for 901.000 kr.

Hvorledes skal boet efter Fabian deles, når alle ønsker mest muligt, og når Lene ønsker alle smykker udlagt til sig? Viggo påstår, at han skal arve bilen, da Fabian havde lovet ham, at han skulle arve bilen i stedet for båden, fordi han så ofte kørte Fabian til behandlinger. Det bestred Lene og Bastian.

Da skiftet efter Fabian var afsluttet, vandt Lene 500.000 kr. i Lotto. Efter at have brugt en del af lottogevinsten døde Lene i december 2014. I hendes formgyldige testamente fra 2013 stod alene, at Kræftens Bekæmpelse skulle arve 350.000 kr. Hun efterlod sig i alt 1 mio. kr.

Hvordan skal boet efter Lene deles, når alle ønsker mest muligt?

Vejledende besvarelse til opgave 2

1. Hvad falder i arv efter Fabian

Der er alene fælleseje i ægteskabet, så Fabians boslod er det, der falder i arv efter ham, jf. RVL §§ 15 og 16, stk. 2, og DSKL § 77.

Da Lene dels har egne smykker til 12.000 kr. og dels har brugt smykker til en værdi af 9.000 kr., som var Fabians, kan hun forlods udtage disse smykker, da de udelukkende har tjent til hendes personlige brug, jf. AL § 11, stk. 1, nr. 1, og da deres værdi på i alt 21.000 kr. ikke kan siges at stå i misforhold til ægtefællernes formueforhold. Granatsmykkerne til 18.000 kr. har hun ikke brugt, så dem kan hun ikke udtage forlods. De må udtages på hendes arvelod, jf. AL § 12, stk. 1.

Lene kan udtage sin pension forlods, jf. RVL § 16 a, og forsikringen fra Fabian tilfalder hende uden om boet, jf. FAL § 102, stk. 1, 2. pkt.

Fabians bodel er derfor 425.000 kr. og Lenes 375.000 kr. Deres boslodder er derfor hver på 400.000 kr.

Arveret 2013 s. 52, 55, 57 og 67. Arveretlig materialesamling 2014 s. 13.

2. Viggos krav

Viggos legat var båden, der er solgt. Udgangspunktet er derfor, at legatet er bortfaldet. Der er intet i testamentet, der tyder på en særlig kvantitativ begunstigelse af Viggo. Testationen var knyttet til båden og de fælles sejlture og den omstændighed, at ingen arvinger sejler. Selv om Fabian måske har sagt, at han i stedet skulle arve bilen, kan testamentet ikke fortolkes, så det rummer denne begunstigelse. Det er et helt andet aktiv og en hel anden værdi, hvorfor Fabian burde have oprettet testamente, hvis Viggo skulle arve bilen. Når Bastian, der er berettiget til at rejse indsigelse, jf. AL § 79, da han er residualarving, bestrider, at han kan arve bilen, bortfalder testationen til fordel for Viggo.

Arveret 2013 s. 220 ff. og 279.

3. Fordelingen af arven efter Fabian

Af Fabians 400.000 kr. skal Lene have sin legale arv, hvilket vil sige ½, altså 200.000 kr., jf. AL § 9, stk. 1. Frode skal have sin tvangsarv. Fabians to børns tvangsarv er tilsammen ¼ af ½ af 400.000 kr., jf. AL §§ 9, stk. 1, og 5, altså 50.000 kr. Frodes tvangsarv er derfor ½ af 50.000 kr. = 25.000 kr., jf. AL § 1, stk. 1. Sørens tvangsarv er derfor også 25.000 kr., som hans børn arver, da han er død, jf. § 1, stk. 2.

Kræftens Bekæmpelse skal have et legat på 25.000 kr., hvorefter der resterer 150.000 kr. til de øvrige livsarvinger, altså børnebørnene Bastian og Berta, der træder i Sørens sted, jf. AL § 1, stk. 2. Hver arver som udgangspunkt 75.000 kr., hvilket er klart mere end deres tvangsarv på 12.500 kr.

Lene har boslod på 400.000 kr., arv på 200.000 kr. og har i anledning af Fabians død modtaget 30.000 kr. som begunstiget uden om boet, jf. FAL § 102, stk. 1, 2. pkt. I alt har hun 630.000 kr. samt sin pension. Hun kan derfor påberåbe sig krav på suppleringsarv, jf. AL § 11, stk. 2, og stk. 3, 1.pkt., på 80.000 kr., idet grænsen i 2014 er 710.000 kr., og idet de 30.000 kr. fra Fabians livsforsikring tælles med, mens hendes egen pension ikke tælles med, jf. § 11, stk. 3, 2. pkt. Smykkernes værdi medregnes ikke i § 11, stk. 2-beløbet, jf. § 11, stk. 1, da de udtages forlods.

De 80.000 kr. skal tages af friarven. Der er specifikt testeret en andel og et beløb til henholdsvis Frode og til Kræftens Bekæmpelse, hvorimod børnebørnene blot skal have resten. Lenes suppleringsarv skal derfor tages fra restarven til børnebørnene, da en konkret fortolkning ikke kan føre til et andet resultat. De får hver reduceret deres arv med 40.000 kr. De arver derfor hver 35.000 kr., hvilket stadig er mere end deres tvangsarv.

Lenes boslod 400.000 kr., arv 200.000 kr. + 80.000 kr., forsikring 30.000 kr., pension 50.000 kr., i alt	760.000 kr.
Smykkerne forlods	21.000 kr.
Frode	25.000 kr.
Kræftens Bekæmpelse	25.000 kr.
Berta	35.000 kr.
Bastian	35.000 kr.
I alt	**901.000 kr.**

4. Arven efter Lene

Da Lene har benyttet sig af AL § 11, stk. 2, skal arven efter hende deles efter reglen i AL § 16, stk. 2, da betingelserne i stk. 1, er opfyldt. Lene har dog testeret, hvilket hun efter § 16, stk. 7, godt kan. Hun kan dog kun testere over friarven, da hun efterlader sig livsarvinger, jf. AL § 5, stk. 1. Hun kan derfor testere over 750.000 kr., og hun har kun testeret over 350.000 kr. De resterende 650.000 kr. skal, jf. AL § 16, stk. 5, fordeles efter § 16, stk. 2, jf. stk. 6, da Fabians særlivsarvinger, børnebørnene, arvede Fabian. De modtog hver 35.000 kr.

Beregningsmæssigt er arven til livsarvingerne derfor 720.000 kr., hvoraf længstlevendes livsarvinger tilsammen arver ½, jf. AL § 16, stk. 2, altså 360.000 kr., der deles lige mellem Frode og Sofie, jf. AL § 1. Det vil sige, at Sofie og Frode hver arver 180.000 kr. efter længstlevende. Førstafdødes livsarvinger er fællesbarnet Frode og særbørnebørnene Berta og Bastian. De deler de resterende 360.000 kr. med ½, dvs. 180.000 kr. til Frode. Den resterende ½ på 180.000 kr. skal inden ligedelingen mellem særbørnebørnene Berta og Bastian fratrækkes de tillagte 70.000 kr., som de arvede ved førstafdødes død. De skal derfor dele 110.000 kr., med 55.000 kr. til hver.

Boopgørelse:

Kræftens Bekæmpelse	350.000 kr.
Sofie	180.000 kr.
Frode	360.000 kr.
Berta	55.000 kr.
Bastian	55.000 kr.
I alt	1.000.000 kr.

(Det er lige så rigtigt, hvis studenterne skriver, at Frode ikke får del i arven efter Lene på grund af reglen i § 16, stk. 5 in fine. Der skal efter denne bestemmelse ske ligedeling af resten, ”medmindre andet må anses at følge af testamentet”. Da ”testamentet” refererer sig til såvel et testamente oprettet af førstafdøde som af længstlevende, kan det, at Frodes arv er begrænset til tvangsarven i førstafdødes testamente, måske fortolkes således, at han dermed ikke skal tage arv efter længstlevende. Frodes 180.000 kr. efter førstafdøde går så til Berta og Bastian, der hver får 90.000 kr. yderligere. Studenterne skal ikke kunne se problemet).

Arveret 2013 s. 39 f., 55, 61 f., 67, 68 ff., 220 og 226.